

KLIMAKLAR **SMV**

INDSIGTER FRA ARBEJDET MED 50 KLIMAKLARE SMV'ER

INDLEDNING

Den globale kamp mod klimaforandringer er uden sammenligning den største udfordring i menneskehedens historie, og truer både planeten og hele vores eksistens. Bæredygtighed handler ikke kun om CO₂ men hvis vi skal løse alle de udfordringer, vi står overfor i forhold til bæredygtighed, er en reduktion af udledningen af drivhusgasser altafgørende. Hvis vi ikke løser klimakrisen, er alt andet irrelevant.

Heldigvis er det ikke længere den gængse opfattelse, at en reduktion af udledningen af drivhusgasser står i modsætning til virksomhedernes konkurrenceevne. Tværtimod kræver et stigende antal virksomheder nu dokumentation for deres leverandørers udledninger, og mange virksomheder har opdaget, at det kan være en konkurrencemæssig fordel for dem at kunne levere denne dokumentation samtidig med at de reducerer deres udledninger. Men for små og mellemstore virksomheder, som ikke har ressourcerne eller den tekniske ekspertise, kan det være svært at se, hvordan de skal få begyndt.

Som i alle andre forandringsprocesser handler vejen henimod en mere bæredygtig virksomhed om organisationens processer og systemer – men i lige så høj grad om en ændring i ledelsens og medarbejdernes tankegang. Med støtte fra Industriens Fond startede projektteamet fra Dansk Industri en rejse sammen med 50 fremsynede virksomheder og en række dygtige partnere, som alle ønskede at være en del af denne helt nye metode. Vores formål var at levere pålidelige udledningsdata for 50 små og mellemstore produktionsvirksomheder i løbet af et år. I dette forløb skulle vi samtidig inspirere virksomheder i resten af landet til også at dokumentere deres udledninger.

I fællesskab lykkedes det at opnå dette mål, og projektpartnerne har lært lige så meget af vores pilotvirksomheder,

som de har lært af vores tekniske eksperter. Vi har lært, at hvis man skal dokumentere en virksomheds udledning af drivhusgasser, kræver det forskellige kompetencer: der skal være blik for det store billede samtidig med at der skal være et strategisk perspektiv og en evne til omhyggeligt og præcist at zoome helt ind på detaljerne. Struktur og systemer hjælper, men det er stort set umuligt at opnå 100% data-nøjagtighed, så virksomhederne skal også være i stand til at give de bedst mulige estimater og løbende kunne lukke huller i deres data. Vi er glade for, at vi med denne rapport kan dele de tips og tricks med jer, som vi har lært i løbet af projektet. Det gælder alt fra lokalitetsbaserede metoder vs markedsbaserede, udregning af værdikædeudledninger i vægt vs måling af forbrug, til kommunikation af ambitiøse klimamål samtidig med at virksomhedens integritet bevares – og meget, meget mere.

Greenhouse Gas Protokollen, som er ”biblen”, når man skal beregne CO₂-udledninger, er ikke altid let at navigere i, og standarder og metoder skal stadig fortolkes for at kunne bruges inden for de unikke rammer, der er i hver enkelt virksomhed. Men vores erfaringer har givet fantastiske resultater, blandt andet at det er muligt at re-designe produkter, således at både vægt, omkostninger og CO₂ reduceres på én gang.

Denne rapport er fyldt med tips, som projektdeltagerne har lært på den hårde måde. Vi deler dem med den ydmyghed, der ligger i at vide, at vi langt fra har lært alt og at rejsen henimod en verden, hvor vi kan leve inden for vores planets grænser kun lige er begyndt.

Vi tror på, at vi sammen kan skabe forandringer, og at bidragene til løsningen af den vigtigste udfordring i vores historie kan åbne en verden af muligheder for danske virksomheder.

INDHOLD

Onepagere

Ejerskab og forankring	3
Skab overblik, der giver indblik	4
Daragrundlag og struktur	5
Sæt klimamål der lever op til Paris-aftalen	6
Syv skridt mod den grønne kommunikation	7

Hæfter

Bliv klogere på klima	8
Reduktionskatalog Scope 1 og 2	24
Sådan får du styr på din virksomheds Scope 3-aftryk	36

FÅ TOP-EJERSKAB OG ALLE MED PÅ REJSEN

Sørg for ejerskab/forankring højt oppe i virksomheden - både strategisk og i forhold til hvilke funktioner/medarbejdere, der skal involveres. Prioriter arbejdet og sørg for at allokere ressourcer til det.

Her vises 9 roller, som er vigtige i arbejdet med virksomhedens CO₂-kortlægning og klimastrategi. Flere roller kan besættes af samme person.

TOPLEDELSEN

Direktionen skal inddrages fra starten af projektet for at sikre, at projektet forankres i virksomheden. Det er vigtigt, at der skabes en fælles forståelse for at projektet er afgørende for virksomhedens fremtidssikring og konkurrencedygtighed og at projektet indgår som en central del af strategiprocesen.

DATA-ANSVARLIG

Det anbefales at gøre én person til data-ansvarlig. Den data-ansvarlige skal sikre overblik over 1) hvilke data, som skal indsamles og 2) hvem der har adgang til disse data. Hertil skal den data-ansvarlige kommunikere med projektets interessenter i dataindsamlingsprocessen, heriblandt: Indkøbs-ansvarlig, Økonomi/Bogholderi, Produktions- og/eller design-ansvarlig

INDKØBS- OG/ELLER REGNSKABS-ANSVARLIG

Økonomi- og indkøbsafdelingen er afgørende i dataindsamlingsprocessen, da CO₂-kortlægningen i høj grad baseres på forbrugs- og indkøbsdata som en central del af strategiprocesen.

PRODUKTIONS- OG/ELLER DESIGN-ANSVARLIG

Ved udvikling af reduktionstiltag skal den produktions- og design-ansvarlige bidrage med indsigter og muligheder ift. produktionsudvikling.

PROJEKTLEDER

Projektlederen skal koordinere forløbet, definere og involvere de relevante roller og sikre fremdrift.

HR-ANSVARLIG

HR skal bidrage med indblik i hvordan klimastrategiarbejdet kan have betydning for rekruttering og branding af virksomheden.

KOMMUNIKATIONS-ANSVARLIG

For mange virksomheder kan arbejdet med CO₂-kortlægning og klimastrategi være med til at styrke virksomhedens brand og markedsføring. Derfor er det centralt at inddrage den kommunikationsansvarlige. En vigtig pointe i klimakommunikation er at kommunikere processen mod målet fremfor målet alene – inddrag jeres kommunikation, så de har indblik i processen.

MEDARBEJDEREN PÅ PRODUKTIONSGULVET

Medarbejderen på produktionsgulvet kan være afgørende i reduktionstiltag (effektivisering, elektrificering, omstilling), proces og/eller produkt innovation, mm.

MARKEDS- OG/ELLER SALGS-ANSVARLIG

Medarbejderen skal bidrage med indsigter om udviklingen i markedet, og hvad kunderne forventer af klimamålsætninger, produkter og ansvarlighed på nuværende tidspunkt og i fremtiden

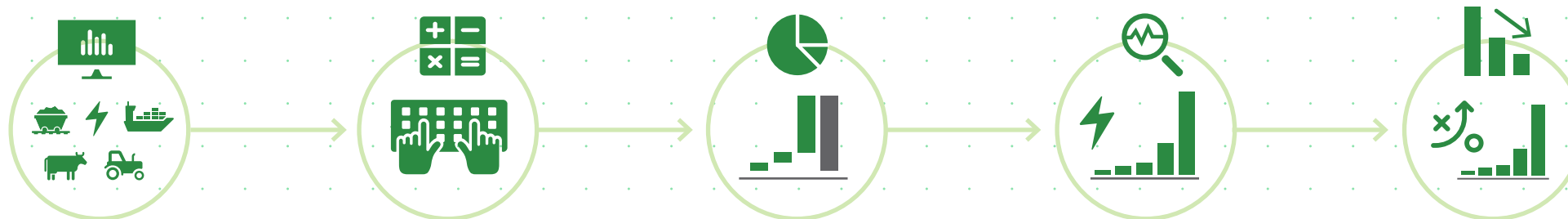
Scan QR-koden for at besøge inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

SKAB OVERBLIK, DER GIVER INDBLIK

KLIMAKLAR SMV

– så skaber du flere resultater

Lav et CO₂ regnskab, og start rejsen mod større indblik i jeres klimabelastning – og hvad I kan gøre. Erfaringen er, at både processen og overblikket ofte løfter ledelsens og medarbejderens viden betydeligt.

Dataindsamling

Benyt et afsluttet regnskabsår, gerne det seneste, men vigtigst er, at året er repræsentativt. Der kan være forhold som f.eks. COVID-restriktioner, som gør det relevant at benytte et ældre regnskabsår eller proxytal for f.eks. forretningsrejser.

Gør én person til dataansvarlig, som skal sikre overblik over 1) hvilke data, der skal indsamles, og 2) hvem der har adgang til disse data.

I har betalt for alt det, der har en udledning. Jeres indkøbsafdeling/bogholderi vil derfor have de fleste tal. Lær samtidig af jeres dataindsamlingsproces, så det er nemmere at finde data, når I skal lave det næste CO₂-regnskab - f.eks. ved at notere datakilden.

Regnemodel

Benyt Erhvervsstyrelsens offentligt tilgængelige CO₂-beregningsværktøj til at samle og beregne jeres virksomheds klimabelastninger fordelt på kategorier og Scopes.

Værktøjet indeholder emissionsfaktorer på brede materiale- og produktkategorier, som gør det muligt at beregne jeres CO₂-udledninger for Scope 1, 2 og 3. I kan også indtaste specifikke emissionsfaktorer, hvis I har mere detaljeret viden om en råvares udledning fra f.eks. jeres leverandører.

Resultater

Visualiser jeres resultater i f.eks. cirkel- eller søjlediagrammer, så I får overblik over fordelingen af udledninger i Scope 1, 2 og 3, og overvej fordeling på kategorier, der er relevante for jer - f.eks. fordelt på afdelinger.

Det er forventeligt og helt normalt, at udledninger fra jeres indkøb i Scope 3 fylder mest i jeres regnskab.

Ud af de 50 SMVer igennem Klimaklar SMV-forløbet havde kun én enkel SMV et mindre Scope 3 end Scope 1+2.

Hotspot-analyse

Få indblik i jeres største udledningsskilder ved at lave en hotspot-analyse.

Kig separat på hvert Scope og identificer de 5-7 kategorier med de største udledninger – det er her tiltag vil have størst effekt.

Selvom Scope 3 måske er størst, bør I også arbejde på Scope 1 og 2. Husk at jeres Scope 3 består af jeres leverandørers Scope 1 og 2.

Overvej også om poster med mindre andel af udledningerne kan være relevante at fokusere på for f.eks. at øge klimaidentiteten i virksomheden – det kunne være frøkostordningen, retningslinjer for forretningsrejser, ladestandere o.lign.

Reduktionstiltag

Når I kender jeres udledning, kan I begynde at arbejde med reduktionstiltag. Gennemgå jeres regnskab med fokus på muligheder for at:

- effektivisere processer, bygninger og belysning
- elektrificere processer, transport og opvarmning
- omstille til mere grøn forsyning, fx fjernvarme, PV/Vind/biogas, PPAer*
- ændre indkøbsfokus ved vurdering af leverandører, fragtløsninger og forretningsrejser
- re-designe produkter ved brug af mindre eller alternative materialer.

* Power Purchase Agreements

Scan QR-koden for at besøge inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

DATAGRUNDLAG & -STRUKTUR BØR TÆNKES IND FRA START

KLIMAKLAR SMV

– men lad det ikke afholde jer fra at komme i gang

Tag stilling til datagrundlag og -struktur fra starten, når I går i gang med at kortlægge jeres CO₂-udledninger. Begynd i det små og arbejd jer op, som I får mere viden om klimadata, og hvor I finder det. Her på siden finder I en række gode fif til at komme godt i gang med dataarbejdet.

Udpeg en data-ansvarlig

Gør én person til data-ansvarlig, som skal sikre overblik over 1) hvilke data, der skal indsamles og 2) hvem der har adgang til disse data.

I har betalt for jeres udledning

Som udgangspunkt har I betalt for alt det, der har en udledning. Der ligger derfor en faktura, og jeres indkøbsafdeling vil have de fleste tal.

Det er ikke en engangsprocedure

Vær opmærksom på, at de data som er svære at finde nu, de er også svære at finde næste gang, medmindre I ændrer på jeres system. Husk også at notere kilden til jeres data, så det er nemmere at finde næste gang.

Bliv skarp på enheder

For materialeindkøb (især råvarer) er et groft estimat af vægt som udgangspunkt meget bedre end monetære enheder, da I får et mere retvisende tal for jeres udledning. Det skyldes, at forarbejdet materiale kan forøge sin monetære værdi mange gange i værdikæden, uden at CO₂-udledningen stiger tilsvarende.

Arbejd derfor med at tilføje vægt i jeres bogføring. Bogholderen kender omkostningen af det indkøbte, men ikke nødvendigvis hvor meget, der er købt – det ved indkøbsafdelingen muligvis. I kan også bede om informationen fra jeres leverandører eller aflæse direkte på ”kassen” fra lageret.

Benyt Erhvervsstyrelsens offentligt tilgængelige CO₂-beregningsværktøj. Værktøjet indeholder emissionsfaktorer på brede materiale- og produktkategorier, som gør det muligt at beregne jeres CO₂-udledninger for Scope 1, 2 og 3. I kan også indtaste specifikke emissionsfaktorer, hvis I har mere detaljeret viden.

Scan QR-koden for at besøge inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

PRIORITER ARBEJDET MED AT FORBEDRE DATAKVALITETEN

Der er meget data at blive klogere på i Scope 3, men lad jer ikke stoppe af et ufuldstændigt datagrundlag - der er metoder til at estimere tal. Sørg også for at klassificere data, så der er gennemsigtighed ifm. kvaliteten af jeres data.

Vurdér eventuelt om data for jeres mest anvendte råvarer kategoriseres som rød, gul eller grøn nedenfor. Her er det især vigtigt at arbejde med jeres data, så I kan opgøre i fysiske enheder fremfor monetære - der kan være op til en faktor 50 i forskel.

Det er fint at bruge monetære enheder ved mindre poster i jeres regnskab såsom forretningsrejser, frokost-ordningen og kontor-IT.

- Grøn tildeles data forbundet med stor sikkerhed:** Her har I fysiske enheder såsom ton stål i præcise indkøbte mængder. Emissionsfaktorerne for fysiske størrelser bruges enten fra leverandør eller database (f.eks. Exiobase eller Ecolnvent).
- Gul tildeles data forbundet med varierende sikkerhed:** Gode estimater for mængder i fysiske enheder. Estimeringen kan f.eks. gøres ud fra antallet af enheder og et estimat på hver enheds vægt. Består enheden af flere elementer (f.eks. stål, aluminium og plast), vurderes en gennemsnitlig fordeling blandt elementerne.
- Rød tildeles data forbundet med manglende sikkerhed:** Monetære enheder (DKK på kvittering) eller grove estimater for mængder i fysiske enheder. Monetære emissionsfaktorer kan være meget upræcise.

SÆT KLIMAMÅL DER LEVER OP TIL PARIS-AFTALEN

KLIMAKLAR SMV

– Science-Based Targets fast-track for SMVer gør det nemt at komme igang

Gennem Paris-aftalen fra 2015 forpligtede verdens regeringer sig til at begrænse den globale temperaturstigning til Well Below (WB) 2 ° C over det præindustrielle niveau og forfølge bestræbelser på at begrænse opvarmningen til 1,5 ° C.

Science-Based Targets Initiative (SBTi) er et bredt FN samarbejde, der definerer en klar vej for virksomheders bidrag til reduktionsmål i overensstemmelse med Paris-aftalens forpligtelse. SBTi anviser konkrete reduktionsmål for Scope 1, 2 og 3 mod 2030 og 2050, samt validerer om virksomheders målsætninger opfylder disse.

Fast-track for SMVer (<500 ansatte)

SBTi tilbyder et fast-track for SMVer for at imødekomme den større udfordring det kan være for SMVer at reducere deres udledninger, især for Scope 3.

- **Processen for tilslutning til SBTi er markant kortere og mindre kompliceret for SMVer**, som ikke skal igennem samme valideringsproces som store virksomheder. I kan omgående sætte Science-based targets (SBTs) for Scope 1 og 2, ved at udfylde *Target setting application for SMEs*. Her skal I svare på en række spørgsmål og vælge en reduktionsmålsætning (Læs mere om disse i boksen til højre).
- **Når I er godkendt vil jeres virksomheds navn fremgå af SBTis hjemmeside** og I får anvist hvorledes I må benytte SBTi i jeres markedsføring og kommunikation.
- **Med tilslutningen forpligter I jer til årligt, offentligt at rapportere jeres Scope 1 og 2 udledninger**, samt berette om fremskridt mod SBT reduktionsmål på årlig basis. Ligeledes forpligter I jer til som minimum at revidere jeres reduktionsmål hvert 5. år.
- I er som SMV begrænset til at benytte regnskabsår (basisår) 2018, 2019 eller 2020.
- **Sætter en SMV Scope 3 reduktionsmål, bliver disse ikke valideret af SBTi i forbindelse med certificeringsprocessen.**
- Vejledningen for SBT for SMVer samt ofte stillede spørgsmål, kan findes [her](#).
- Certificering koster 1.000 USD

REDUKTIONSMÅLSÆTNINGER

Scope 1 og 2

Målsætningskrav for Scope 1+2 afhænger af hvilket regnskabsår (basisår) I bruger og om I arbejder mod 1,5°C eller WB 2°C målsætningen fra Paris-aftalen:

1,5°C Målsætning (4,2% årlig reduktion):

- 2018: 50% absolut reduktion i 2030
- 2019: 46% absolut reduktion i 2030
- 2020: 42% absolut reduktion i 2030

WB 2°C målsætning* (2,5% årlig reduktion)

- 2018: 30% absolut reduktion i 2030
- 2019: 28% absolut reduktion i 2030
- 2020: 25% absolut reduktion i 2030

* Udgår som mulig målsætning fra juli 2022.

Scope 3

Det er ikke pålagt SMVer at lave en målsætning for Scope 3. I stedet forpligter I jer til at måle (ved screening) og reducere jeres Scope 3 udledninger, hvis I tilslutter jer til SBTi. Det kan med rimelighed være de største Scope 3 udledninger, der screenes og målrettes reduktionstiltag.

For virksomheder med mere end 500 ansatte (ikke SMVer) er en Scope 3 målsætning påkrævet, når mere end 40% af virksomhedens emissioner findes i Scope 3 – og så skal 2/3 være dækket af en målsætning.

Business Ambition for 1.5°

Business ambition for 1,5° var den mest ambitiøse målsætning inden SBTi lancerede Net-zero målsætningen i oktober 2021.

Business Ambition følger 1,5° målsætningen for både scope 1, 2 og 3. Dvs. 50% absolut reduktion i 2030 (4,2% årlig reduktion), hvis basisåret er 2018.

Net zero Standard

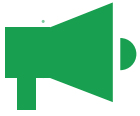
Net zero følger Paris-aftalens 1,5°C Målsætning og er målrettet virksomheder med mere end 500 ansatte, men SMVer opfordres også til at tilslutte sig. Krav for SMVer er endnu ikke fastlagt, men forventes udmeldt af SBTi primo 2022.

Med Net-zero forpligter man sig til at sætte:

- **En kortsigtet målsætning**, der skal fungere som løbende milepæle mod et langsigtet mål. Når målet er nået sætter man et nyt kortsigtet mål. Tidshorizont på 5-10 år med minimumsmålsætning i 2030 på 50% absolut reduktion for Scope 1+2 og 30% reduktion for Scope 3 med 2018 som basisår.
- **En langsigtet målsætning** senest for 2050 med en absolut reduktion på minimum 90%.

Scan QR-koden
for at besøge
inspirationsuniverset til
Klimaklar SMV

SYV SKRIDT MOD DEN GRØNNE KOMMUNIKATION

I Klimaklar SMV har vi arbejdet med den grønne kommunikation af snart 50 SMV'er. På den baggrund er vores erfaring, at der selvfølgelig er en del individuelle forskelle og behov, men der er også fællesnævnerne. Dem har vi samlet her:

1

Sæt mål og brug data

Sæt mål, der er forankret i jeres data og lav en plan, som viser, hvordan I arbejder hen imod målet. Væk konkret og ambitiøs.

2

Tag kunderne med på rejsen

Målet er det samme for kunder og virksomheder – at overlevere kloden i brugbar stand til vores børn og børnebørn. Forbrugerne vil gerne involveres og engageres.

3

Brug dilemmaerne til at fortælle historier

Grøn omstilling af samfundet og virksomhederne er kompliceret og fyldt med dilemmaer. Vær modig og transparent. Fortæl om det. Det skaber troværdighed.

4

Hyl de tekniske detaljer

Den grønne omstilling er spækket med nørrede begreber: Varmepumper, overskudsvarme, genbrugsplastik og LED-lys. Fortæl om alle de små detaljer og skridt, som trækker jeres virksomhed i en grønnere retning.

5

Husk fascinationen

En varmepumpe er ikke lige så fotogen som en vindmølle i solnedgangen. Men derfor behøver den ikke være kedelig. Drop de traditionelle forestillinger om, hvad forbrugerne vil se, og eksperimenter!

6

Gør en dyd ud af processerne

Planeten bliver ikke reddet på én dag. Det ved forbrugerne udmærket godt. Når virksomhederne erkender det, stiger troværdigheden i kommunikationen. Fortæl om processerne og aktiviteterne, der skal føre jer i den rigtige retning.

7

Vis jeres resultater og delresultater

Vær kreativ og vis jeres resultater og delresultater på mange forskellige måder, så styrker I troværdigheden og engagementet hos jeres kunder.

Projektet Klimaklar SMV er støttet af Industriens Fond.

Scan QR-koden for at besøge inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

BLIV KLOGERE PÅ KLIMA

En kort introduktion til nogle centrale begreber, der kan hjælpe din virksomhed på vej til at blive klimaklar

Version 1
Udgivet oktober 2021

I denne lille bog finder du korte introduktioner til nogle centrale begreber for din virksomheds klimarejse:

- Klimaklar SMV
- CO2-Beregneren
- Greenhouse Gas Protokollen og scope 1, 2 og 3
- Science Based Targets
- FN's 17 verdensmål
- Lokations- og markedsbaseret metode

Med støtte fra Industriens Fond har Fremstillingsindustrien og DI sammen med en række partnere (Axcelfuture, Global Compact Network Denmark, Aalborg Universitet og Viegand Maagøe) udviklet projektet Klimaklar SMV. Emnerne er udvalgt på baggrund af erfaringer fra arbejdet med de deltagende virksomheder i projektet i 2021.

God læselyst!

Scan QR-koden for at besøge
inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

KLIMAKLAR SMV

Udvikling af klimaregnskab og -strategi for SMV'er

En klimaklar SMV er konkurrenceklar

De store virksomheder kræver i stigende grad overblik over CO₂-aftrykket og konkrete reduktionsplaner. De forpligter sig til at reducere CO₂-udledninger fra hele værdikæden – også fra deres underleverandører.

Derfor kræver både de store virksomheder i Danmark og kunder på eksportmarkederne nu, at deres underleverandører har viden om eget CO₂-aftryk. SMV'er kommer dermed i højere grad i konkurrence om gamle og nye kunder. For at vende kommende krav til muligheder, har SMV'erne her en chance for at øge deres konkurrenceevne samt fremtidssikre deres virksomhed gennem en strategisk tilgang til arbejdet med at beregne, reducere og kommunikere virksomhedens CO₂-aftryk.

Med støtte fra Industriens Fond har Fremstillingsindustrien og DI sammen med en række kompetente partnere (Axcelfuture, Global

Compact Network Denmark, Aalborg Universitet og Viegand Maagøe) udviklet projektet Klimaklar SMV. Projektets formål er at udbrede erfaringer og viden, opsamlet fra 50 deltagende virksomheder, om CO₂-aftryk, klimaplaner og kommunikation til alle andre virksomheder i den danske fremstillingsindustri, så alle kan komme hurtigt og godt i gang med at måle, reducere og kommunikere om deres CO₂ aftryk. De 50 deltagende virksomheder har fået rådgivning til at få udarbejdet:

En beregning af CO₂-aftryk både direkte og indirekte, herunder energiforbrug, transport m.m. (scope 1, 2 og 3)

En strategi for reduktion af CO₂-aftryk med konkrete anbefalinger

Anbefalinger til markedsføring og kommunikation af reduktionsplaner til nuværende og fremtidige kunder.

CO₂-BEREGNEREN

Brug Erhvervstyrelsens “CO₂-beregneren” til at udregne CO₂-regnskab

CO₂-beregneren giver mulighed for at:

- ☑ få overblik over din virksomheds udledning af drivhusgasser. Det betyder fx, at du kan se, hvor stor din klimabelastning er, og hvordan den fordeler sig på de forskellige aktiviteter i virksomheden.
- ☑ udarbejde en overordnet opgørelse af din virksomheds klimabelastning som input til din virksomheds årlige klimaregnskab.
- ☑ identificere og beregne klimaeffekten af forskellige tiltag. Du kan fx beregne tiltag i forbindelse med ændringer i brugen af transport, reduceret energiforbrug eller indkøb af genanvendte materialer frem for ikke-genanvendte materialer mm.

Illustration fra Vejledning til CO₂-beregneren, virksomhedsguiden.dk

CO₂-beregneren er Erhvervsstyrelsens offentligt tilgængelige CO₂-beregningværktøj, tidligere kaldet 'Klimakompasset'.

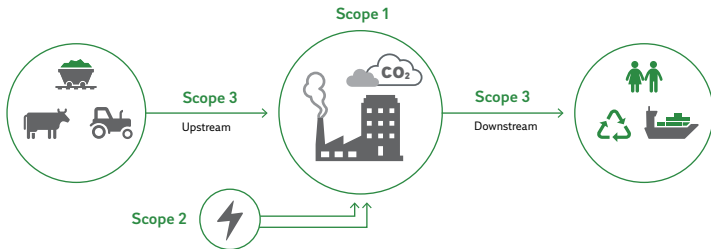
Resultaterne fra CO₂-beregneren kan bl.a. anvendes til at:

- danne et indledende overblik over din virksomheds udledninger af drivhusgasser
- danne grundlag for virksomhedens årlige klimaregnskab
- lave et overslag over hvad forskellige CO₂-reducerende tiltag kan betyde for din virksomheds samlede udledninger
- lave indledende undersøgelser af effekten af nye forretningsmodeller, fx inden for cirkulær økonomi

GREENHOUSE GAS PROTOKOLLEN

Opgør CO₂-regnskab gennem internationale standarder

Greenhouse Gas (GHG) protokollen er den førende internationale standard for, hvordan drivhusgasser opgøres og rapporteres som CO₂-ækvivalenter (CO₂e). GHG-Protokollen gør det muligt for virksomheder, at udregne deres klimaaftryk på en ensartet måde, som samtidig kan give indblik i, hvilke aktiviteter, som driver klimaaftrykket. Udledninger inddeles i tre forskellige områder kaldet scopes, hhv. **scope 1, 2 og 3**.

SCOPE 1, 2 OG 3

Scope 1 er de direkte udledninger fra aktiviteter, som jeres virksomhed selv kontrollerer, altså emissioner fra egne køretøjer og egne anlæg til varme- og energiproduktion (fx gas og olie til proces eller opvarmning).

Scope 2 er de indirekte udledninger fra den energi I køber, dvs. el eller varme. Her sker udledningen et andet sted, fx på jeres lokale kraftvarme- eller fjernvarmeværk.

Scope 3 dækker over alle øvrige indirekte udledninger fra virksomhedens værdikæde, både opstrøms (herunder emissioner relateret til jeres leverandører) og nedstrøms (herunder emissioner fra brug og bortskaffelse af jeres produkter). Det er udledninger fra kilder, som jeres virksomhed ikke selv ejer eller kontrollerer. Eksempler er indkøb, tjenesteydelser og fragt.

SCIENCE BASED TARGETS

Sæt klimamål der lever op til Paris-aftalen

Science-Based Targets Initiative (SBTi) er et bredt FN samarbejde, der definerer en klar vej for virksomheders bidrag til reduktionsmål i overensstemmelse med Paris-aftalens forpligtelse. Gennem Paris-aftalen fra 2015 forpligtede verdens regeringer sig til at begrænse den globale temperaturstigning til langt under 2 ° C over det præindustrielle niveau og forfølge bestræbelser på at begrænse opvarmningen til 1,5 ° C.

SBTs anviser således konkrete reduktionsmål for en dekarbonisering af økonomien mod 2030 og 2050 efter hhv. 2°C og 1,5°C forpligtelsen, alt efter metodiske valg.

SCIENCE
BASED
TARGETS

DRIVING AMBITIOUS CORPORATE CLIMATE ACTION

Fast track for SMV'er

SMVer kan undlade de indledende faser, hvor en virksomhed 'normalt vis' skal forpligte sig til SBT og igennem en standard valideringsproces foretaget af SBTi. SMVer kan derimod omgående sætte mål for Scope 1 og 2 udledninger ved at vælge enten WB2°C eller 1,5°C målsætningen, hvor der afhængigt af hvilket regnskabsår man benytter som udgangspunkt (2018, 2019 eller 2020) er prædefinerede reduktionsforpligtigelser. Fx hhv. 30% (WB2°C) eller 50% (1,5°C) absolut reduktion af udledninger i 2030 sammenlignet med 2018.

For store virksomheder (+500 ansatte), der har mere end 40% af de samlede udledninger i Scope 3, skal der sættes SBT reduktionsmål for Scope 3. Dette er ikke pålagt SMVer. Til gengæld forpligter SMVer sig til at måle (ved screening) og reducere Scope 3 udledninger.

SMVer forpligter sig til offentligt at rapportere Scope 1 og 2 emissioner samt berette om fremskridt mod SBT reduktionsmål på årlig basis samt som minimum, at revidere deres reduktionsmål hvert 5 år.

Initiativet benytter Greenhouse Gas Protokollen som standard for opgørelsen af emissioner.

FN'S 17 VERDENSMÅL

Udvikling af et klimaregnskab og -strategi understøtter virksomheders arbejde med FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling

Klimastrategiprojekter bør rette fokus på at udvikle klimatiltag for en virksomheds fulde værdikæde – fra energikilder og CO₂-udledning til produktion og indkøb.

Ved at have fokus på hele værdikæden, understøtter udarbejdelse af et klimaregnskab og -strategi virksomhedernes strategiske arbejde med FN's verdensmål, herunder verdensmål 7, 12 og 13.

FN'S VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

Målet handler om at sikre en universel adgang til elektricitet til en overkommelig pris og øge andelen af vedvarende energi væsentligt.

Målet handler om effektiv styring af vores fælles naturressourcer, og måden vi bortskaffer giftigt affald og forurenende stoffer samt at tilskynde industrier, virksomheder og forbrugere til at genbruge og reducere deres affald.

Målet handler om at begrænse stigningen af den globale gennemsnitstemperatur til to grader over det før-industrielle niveau og styrke modstandsdygtighed og klimatilpasning i sårbare regioner.

LOKATIONS- OG MARKEDSBASERET METODE

Greenhouse Gas Protokollens to metoder til at opgøre scope 2 emissioner

Når man skal opgøre sin CO₂-udledning, skal man bl.a. beregne udledningen fra sit elforbrug (scope 2), altså de indirekte udledninger fra den el man forbruger, som produceres et andet sted. Efter retningslinjer fra GHG-Protokollen er der to metoder til at opgøre scope 2 emissioner, som man har metodefrihed til at vælge imellem:

Den lokationsbaserede metode

Den markedsbaserede metode

Den lokationsbaserede metode

Her beregnes udledningen på baggrund af den el, som faktisk produceres og importeres indenfor et geografisk afgrænset område og given tidsperiode, fx i Danmark på årsbasis. Gennemsnittet af udledninger fra fossile og VE-kilder i det geografiske område giver en emissionsfaktor, som ganges med jeres virksomheds elforbrug i det valgte år. Jeres CO₂-udledning fra el afhænger altså af mixet mellem fossil- og VE-energi i fx Danmark – en højere andel VE giver en lavere CO₂-udledning per kWh.

Den markedsbaserede metode

Her beregnes emissionsfaktoren ud fra samme metode som i den lokationsbaserede, dog med den væsentlige forskel, at virksomheder kan købe oprindelsesgarantier også kaldet grønne certifikater. Med et grønt certifikat køber man retten til en andel af den producerede grønne strøm fra fx vindmøller eller solceller for at dække hele eller dele af sit elforbrug. Køber man certifikater for 100% af sit elforbrug er ens udledning på 0 gram CO₂e/kWh.

Den andel af VE som købes via certifikater ”tages ud” af det samlede mix af fossilt- og VE-produceret el. Det betyder, at andelen af VE i det samlede mix, som gennemsnitsudledningen beregnes ud fra, bliver mindre og CO₂-udledningen per kWh bliver derfor højere for det forbrug af el man ikke køber certifikater for (se illustration tv.).

Med støtte fra Industriens Fond har Fremstillingsindustrien og DI sammen med en række partnere (Axcelfuture, Global Compact Network Denmark, Aalborg Universitet og Viegand Maagøe) udviklet projektet Klimaklar SMV.

FREMSTILLINGS
INDUSTRIEN
EN DEL AF DI

Viegand
Maagøe

Global Compact
Network Denmark

AXSELFUTURE
ERHVERVSLIVETS TÆNKETANK

INSTITUT FOR PLANLÆGNING
AALBORG
UNIVERSITET

INDUSTRIENS FOND

KLIMAKLAR **SMV**

REDUKTIONSKATALOG

SCOPE 1 + 2

Version 1
Udgivet november 2021

Skab orden i eget hus med Scope 1 + 2

– så lærer I, mens I gør jer klar til Scope 3

Det er nødvendigt at kigge på udledning på tværs af hele virksomhedens virke, men start med at fokusere på tiltag i **Scope 1 + 2**. Det skaber 'orden i eget hus', mens I oparbejder viden om jeres virksomheds klimapåvirkning og bliver bedre klædt på til at arbejde med Scope 3.

Begynd med lavthængende frugter – tænk effektivisering, elektrificering og omstilling.

Effektiverer

Processer
Bygninger
Belysning

Elektrificer

Processer
Transport
Opvarmning

Omstil

Fjernvarme
PV/Vind/Biogas
PPA'er

EFFEKTIVISERING

Energieffektivisering kan have stor betydning for jeres udledninger og samtidig være en fornuftig forrentning

Effektiviser

Processer
Bygninger
Belysning

Processer

Energiforbedringer af processer

Eksempler:

Varme fra trykluftskompressorer eller kølerum til rum (TBT* < 5 år)

Styring af ventiler og ventilation kan sænke standby-forbruget med op til 40 %

Bygninger

Energibesparelser i bygninger og lokaler

Eksempler:

Isolering af vægge og lofter, samt udskiftning til nye vinduer (TBT ~ 15 år)

Bedre styring af ventilation og temperaturer (TBT ~ 5 år)

Belysninger

Bedre og mere effektiv belysning.

Eksempler:

Udskift til LED, som også giver bedre belysning (TBT ~ 2 år)

Bedre styring og mere ovenbelysning

* Tilbagebetalingstid

** Kilde: Sparenergi.dk

Processer

- **Trykluft:** Sæt fokus på vedligeholdelse – tjek for tryk og utætheder og at der ikke anvendes højere tryk end nødvendigt - herunder mulighed for sektionering.
- **Køling af serverrum:** Optimer rumindretning, og lav tilpasning af temperatur. Nyere serverudstyr kan tåle markant højere temperaturer end gammelt udstyr – her kan setpunktstemperaturen i serverummet sættes til 24-26°C.
- **Intern udnyttelse af overskudsvarme:** Her kan I arbejde med forskellige processer, ventilation, punktudsugning, svejsning, kompressorer m.v., og sætte fokus på at finde nye muligheder ved udskiftning af procesanlæg.

Bygninger og belysning

- **Standby elforbrug:** Små justeringer kan ofte reducere standby elforbruget til ventilation og trykluft.
- **Isolering:** Ved at forbedre isolering og øvrige energieffektiviserende tiltag for jeres bygninger, kan I forvente en 10-30 % reduktion i varmemeforbruget, mens TBT ofte er >7 år**.
- **LED lyskilder:** Skift til LED kan forventes at medføre en 35 % reduktion i energiforbruget fra belysning med en TBT på 2-4 år**. Bevægelsessensorer eller andre automatiske tænd/sluk funktioner kan med fordel installeres.
- **Medarbejderhåndbog i god energiledelse:** Arbejde med mere energirigtig adfærd kan forventes at medføre 5-10 % reduktion i energiforbruget**.

ELEKTRIFICER

Elektrificering skubber udledningerne fra energiforbruget fra Scope 1 til Scope 2 – og når strømmen er grøn, er dette en CO₂-reduktion

Elektrificer

Processer
Transport
Opvarmning

Processer

Elektrificering af
fossile processer

Eksempler:

Udskiftning af hærde-
ovne fra gas til el i
en metalvirksomhed
havde en TBT~7 år.
CO₂-udledningen blev
skubbet fra Scope 1
til Scope 2 og reduce-
rede udledningen

Transport

Udskift fossilbiler med
el- og plugin-hybridbiler

Eksempler:

Elbiler udleder halvt
så meget CO₂ i deres
livscyklus. Hybrid er
bedre end benzin til
bykørsel, hvis der kan
lades op dagligt.

Trucks på el
(TBT~3 år)

Opvarmning

Udskift gasfyret med en
varmepumpe

Eksempler:

En sjællandsk
virksomhed, der udskif-
tede rumvarmen fra gas
med en varmepumpe
havde en TBT~3 år.

Processer og opvarmning

- **Naturgas:** Hvis I har naturgas, kan en omlægning af bygningsopvarmningen til en varmepumpe fordele CO₂-udledningen i Scope 2 (fremfor i Scope 1), hvilket på sigt vil give en positiv effekt, fordi el bliver grønnere med en langt større hastighed end gas. TBT på 5-7 år.
- **Proces:** Varmepumper kan bruges til procesopvarmning, hvis temperaturniveauerne er under 90 °C. Ved dampprocesser kan teknologier som 'mekanisk damp rekompresion (MVR)' implementeres, hvilket kan give store energibesparelser (>90%).

Transport

- **Egne person- og varebiler:** Indtænk udskiftning af hele eller dele af jeres bilpark med elbiler i forbindelse med vedligeholdelsesudskiftning. En elbil købt i dag vil over dens levetid have udledt halvdelen af en fossilbil per kørt km. Overvej at opsætte ladestandere for at fremme elbiler blandt medarbejdere og som en ekstra service for jeres kunder.
- **Varetransport:** Overvej omprioritering af jeres varetransport – både oprindelsessted (kan distancen forkortes?) og transportform. Containerskibstransport har den laveste klimapåvirkning per ton.km (10 g CO₂/ton.km), hvilket skyldes at et containerskib kan flytte mere vægt over distancen end øvrige transportformer. Klimapåvirkning ved andre transportformer:
 - › Tog (50 g CO₂/ton.km)
 - › Lastbil (86 g CO₂/ton.km)
 - › Fly (443 g CO₂/ton.km)

OMSTIL

Omstilling til mere grøn forsyning giver en direkte reduktion i Scope 1 og 2

Omstil

Fjernvarme
PV/Vind/
Biogas
PPAer

Fjernvarme

Udskift gas til fjernvarme, som er 100 % grøn i 2030

Eksempler:

En virksomhed udskiftede gas med fjernvarme, (TBT ~6 år) og reducerede CO₂-udledningen med 70 %. TVIS tilbyder varme fra transmissionsnettet på +100°C

PV/Vind/Biogas

Byg selv solceller, vindmøller eller andet vedvarende energi

Eksempler:

10 kvadratmeter solceller sparer ca. 1/2 ton CO₂ om året (TBT ~6-10 år)

Køb af grøn strøm

Køb grøn strøm eller invester i udbygningen af ny vedvarende energi

Eksempler:

Virksomheder som køber PPAer*, kan sænke hele deres udledning ifm. elforbrug med 100 %

PPAer løber over +10 år

* Power Purchase Agreements

Fjernvarme og PV/Vind/Biogas

- **Fjernvarme:** Undersøg om I kan opkøbe til nærliggende fjernvarme. Naturgas til rumvarme og varmt brugsvand vil sandsynligvis med en god businesscase kunne leveres med fjernvarme, der er i området. Gå i dialog med jeres fjernvarmeudbyder og evt. med omkringliggende virksomheder for at dele finansieringen af opkoblingen.
- **Små husmøller og solceller:** Optil egen vedvarende energi kapacitet. Solcelleanlæg har en lang levetid og typisk en TBT på 6-10 år. Solceller kan integreres i bygningens arkitektur og erstatte en del af facade- eller tagbelægningen og dermed spare udgifter til disse bygningsdele.

Grøn forsynet elektricitet

- **Guarantees of Origin (GOer):** Med GOer, også kaldet oprindelsesgarantier eller grønne certifikater, køber I retten til en andel af den producerede grønne strøm fra f.eks. vindmøller eller solceller for at dække hele eller dele af jeres elforbrug. Køber I certifikater for 100% af jeres elforbrug, vil udledningen være på 0 gram CO₂e/kWh. Certifikatpriser ligger i Danmark på ca. 10-20 DKK/MWh (Oktober 2021) oven i den aktuelle elpris. GOer kritiseres for ikke at gøre elnettet grønnere med ny grøn kapacitet. Derfor er PPAer blevet mere populære.
- **Power Purchasing Agreements (PPAer):** En PPA er en elkøbsaftale og overordnet set en finansiel aftale mellem en køber (jer) og en sælger om en bestemt mængde strøm (MWh), i en bestemt tidsperiode, til en bestemt pris pr. MWh. Med en PPA er I med til at sikre udbygning af yderligere VE-kapacitet. I Danmark tilbydes pulje-PPAer pt. til omk. 10-20 DKK/MWh (Oktober 2021) oven i den forventede langsigtede elpris som pt. ligger omkring 400-500 DKK/MWh. Der er tiltagende flere virksomheder som arbejder med forretningsmodeller, der kan hjælpe især SMVer med PPAer, da det ellers kan virke komplekst og dyrt.

EGNE NOTER

Scan QR-koden for at besøge
inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

KLIMAKLAR **SMV**

Med støtte fra Industriens Fond har Fremstillingsindustrien og DI sammen med en række partnere (Axcelfuture, Global Compact Network Denmark, Aalborg Universitet og Viegand Maagøe) udviklet projektet Klimaklar SMV:

Global Compact
Network Denmark

AXCELFUTURE
ERHVERVSLIVETS TÆNKETANK

INSTITUT FOR PLANLÆGNING
AALBORG
UNIVERSITET

INDUSTRIENS FOND

SÅDAN FÅR DU STYR PÅ DIN VIRKSOMHEDS SCOPE 3-AFTRYK

Scope 3 fylder ofte mest i regnskabet

Det er forventeligt og helt normalt, at udledninger fra jeres indkøb i Scope 3 fylder mest i jeres regnskab. I denne lille bog kan I finde inspiration til, hvordan I kan komme i gang med at arbejde med jeres Scope 3 udledninger.

Arbejdet med Scope 3 kan virke overvældende og svært at gribe an, men I skal ikke forstå og fikse alt nu – start med de største poster i jeres Scope 3 regnskab, og øg forståelsen for netop disse udledninger og jeres handlemuligheder for at reducere dem.

Definition: Scope 3

Scope 3 dækker over de indirekte udledninger fra jeres virksomheds værdikæde, både opstrøms (herunder udledninger relateret til jeres leverandører) og nedstrøms (herunder udledninger fra brug og bortskaffelse af jeres produkter). Det er udledninger fra kilder, som jeres virksomhed ikke selv ejer eller kontrollerer. Fx indkøb, tjenesteydelser og fragt.

Her i bogen finder I gode råd og eksempler på tiltag inden for to overordnede kategorier:

Indkøb

Reduktionstiltag der fokuserer på udledninger fra indkøb af råvarer, valgte fragtløsninger og transportformer.

Re-design

Reduktionstiltag der fokuserer på ændringer af jeres produkter, så I bruger mindre eller andet materiale. Eller så jeres produkter får et lavere energiforbrug i brugsfasen.

Kom godt fra start

Scope 3 dækker ofte størstedelen af de samlede udledninger. Særligt råvarer er en tung post, der kan tage pusten fra især SMV'er, der føler sig umiddelbart uden indflydelse i forhold til store virksomheder.

Selvom Scope 3 favner bredt og kan være svær at gå til, kan man komme godt fra start ved først at danne sig et overblik og prioritere de største poster – det er her tiltag vil have størst effekt.

1

Lav en hotspot-analyse

Skab overblik over jeres udledningskilder ved at rangere dem fra største til mindste. Identifier de 5-7 kilder med de største udledninger – det er her tiltag vil have størst effekt. Dan jer samtidig et overblik over, hvilke leverandører, der står for de største udledninger i jeres Scope 3.

2

Gå i dialog med udvalgte leverandører

Prioriter leverandører efter spend/størrelse/strategisk positionering eller lignende, og udvælg nogle at fokusere på. **Research** deres klimamålsætninger, og gå i **dialog** – I kan måske åbne døren til de større leverandører ved at spille ind i deres klimamålsætning.

3

Revurder indkøb og produktdesign

Der kan være markante forskelle på CO₂-aftryk fra råvarer, afhængigt af oprindelsesland og om materialerne er nye eller genanvendte. Bliv klogere på, hvor jeres indkøb kommer fra, og om I kan skifte leverandør eller ændre materiale valg og/eller mængde i jeres produkter.

4

Overvej andre positive effekter

Glem ikke de små udledningsposter – tiltag som har mindre effekt på jeres CO₂-regnskab kan stadig være relevante at prioritere, fordi det har betydning for jeres interessenter. F.eks. retningslinjer for forretningsrejser.

INDKØB

Tiltag som kan have stor betydning på Scope 3 ligger bl.a. i indkøb af råvarer, fragt og rejser

Indkøbsfokus

Råvarer
Fragt
Rejser

Råvarer

Undersøg klimapåvirkningen af jeres leverandører.

Eksempler:

Aluminium fra Norge udleder pt. 75% mindre end aluminium fra Kina.

Fragt

Undersøg klimapåvirkningen af jeres fragtløsninger.

Eksempler:

Fragtskibe har ved lange afstande betydelig mindre CO₂-udledning per ton-km end både tog og lastbiler.

Rejser

Færre rejser, brug andre rejseformer, og hold online møder.

Eksempler:

Tag cyklen eller offentlig transport i stedet for taxa, hvor det er muligt.

Hold online møder, når det er anvendeligt.

Råvarer

- **Lav en hotspot-analyse** ift. hvilke leverandører og materialer, der står for den største samlede udledning.
- **Gå i dialog med leverandører** for at høre om fremtidige planer og aktiviteter på området. Overvej at kontakte nuværende leverandører for at samarbejde om klimaindsigt i produktionen. F.eks. kan el-tunge processer sikres forsynet af grøn energi m.v. Denne dialog kan også benyttes til at fastlægge produktspecifikke emissionsfaktorer nærmere. Ved valg af leverandører kan der være meget at vinde ved at vælge mere lokale leverandører, da energi-inputtet til processer varierer meget.
- **Prioriter grønne indkøb** f.eks. gennem grønne krav i udbudsmateriale, og **indfør grønne indkøbspolitikker**, der eksempelvis afskaffer anvendelse af engangsudstyr såsom engangskrus eller engangsinstrumenter i produktionen. Genbrug og genanvend, hvor det er muligt.

Fragt og rejser

- Der er stor forskel i klimaaftryk per ton.km mellem transportformer. Undersøg muligheder for at **omlægge transport** af materialer og varer fra flytransport til eksempelvis containerskib, togtransport eller lastbil.
- **Indfør en rejsepolitik**, der eksempelvis fokuserer på offentlig transport, hvis muligt, og opfordrer til **virtuelle møder** fremfor fysiske, som kræver forretningsrejser. Sørg for at medarbejdere har cykler til rådighed, som kan anvendes fremfor taxa, hvor det er muligt.

RE-DESIGN

Udskiftning og reducere af materialer i jeres produkter kan rykke meget på Scope 3 udledningen

Re-design

Reducér materiale

Udskift materiale

Reducér materiale

Samme funktionalitet med reduceret materiale

Eksempler:

Mountain Top har re-designet et af deres laddå, så den består af mindre aluminium, har bedre styrkeevne, holder bedre, og som samtidig udleder 50% mindre CO₂.

Udskift materiale

Samme funktionalitet med andet materiale

Eksempler:

Plasttyperne PMMA og PC udleder 2-3 gange mere per kg end plasttyperne PET og PS.

Brug genanvendte materialer.

Solgte produkter

Samme funktionalitet med lavere energiforbrug

Eksempler:

Et elektronikfirma vurderede at optimere et produkt der startede op efter standby og anvendte under, kunne sænke levetidsforbruget med 30%.

Reducér og udskift materiale

- Lav en **hotspot-analyse** ift. hvilke materialer, der står for den største samlede udledning.
- Undersøg muligheden for at **erstatte materialer** med mere klimaeffektive materialer. Aluminium og andre metaller kan muligvis substitueres med genanvendt materiale, der har en lavere CO₂ udledning end virgin-materialer.
- Nedsæt anvendelse af de materialer, der har en høj emissionsfaktor, f.eks. gennem re-design af produkter.

Forbrugerudledning

- Undersøg muligheder for at re-designe produkt, så det har et **lavere energiforbrug i forbrugsfasen**. Det kan eksempelvis ske ved at sørge for at produktet går hurtigere på standby / idle.
- **Forlæng produkters levetid**, og sørg for at produktet bliver **genbrugt** efter anvendelse. F.eks. kan der indføres en ordning, hvor forbrugeren kan aflevere brugte produkter tilbage eller få repareret produkter, der ikke længere virker.
- **Informér forbrugeren** om, hvordan produktet skal behandles for at forlænge levetiden, og hvordan forbrugeren kan sænke produktets energiforbrug.
- **Lav en forbrugeranalyse**, der kortlægger forbrugerenes adfærd i forhold til anvendelse af produktet, og gennemfør tiltag, der kan ændre forbrugerenes adfærd i en bæredygtig retning.

EGNE NOTER

Scan QR-koden for at besøge
inspirationsuniverset til Klimaklar SMV

KLIMAKLAR **SMV**

Med støtte fra Industriens Fond har Fremstillingsindustrien og DI sammen med en række partnere (Axcelfuture, Global Compact Network Denmark, Aalborg Universitet og Viegand Maagøe) udviklet projektet Klimaklar SMV:

**FREMSTILLINGS
INDUSTRIEN**
EN DEL AF DI

Viegand
Maagøe

Global Compact
Network Denmark

AXCELFUTURE
ERHVERVSLIVETS TÆNKETANK

INSTITUT FOR PLANLÆGNING
AALBORG
UNIVERSITET

INDUSTRIENS FOND

KLIMAKLAR **SMV**